

SZABÓ NOÉMI GYÖNGYVÉR

A KOLOZSMONOSTORI APÁTSÁG XV. SZÁZADI SZŐLŐTIZED JEGYZÉKEI

A kolozsmonostori apátság szőlőgazdálkodásának jobb megismeréséhez fontos források állnak rendelkezésünkre. A konvent három különböző regisztrumkönyvében fennmaradt ugyanis három jegyzék, melyek 1453-ban,¹ 1457-ben² és 1469-ben³ keltek. Bár csak az utolsó, 1469-es nyilvántartás árulja el, hogy az apátság (feltehetően a kolozsvári) Kömál hegyéről befolyó szőlőtizedeit tartalmazza, de az iratok szerkezete, és a bennük szereplő nevek időnkénti egyezése azt sejteti, hogy a másik két irat is tizedjegyzék lehet. A három jegyzék regesztáját Jakó Zsigmond tette közzé, ő azonban csak a szőlősgazdák neveit — a második jegyzékben hiányosan — közölte, a szőlők nagyságát, és a bor mennyiségét már nem. Éppen ezért indokoltnak tartom a jegyzékek közlését, hiszen ezáltal bepillantást nyerhetünk a kolozsmonostori apátság szőlőgazdálkodásába.

Időrendben az első mutatónak már a keltezése problematikus. A lapok felső része ugyanis meglehetősen megrongálódott (elázott), így az egyes lapok felső sorai igen rosszul, vagy egyáltalán nem olvashatóak. Így van ez a jegyzéket tartalmazó lapokkal is, ugyanakkor egy korabeli kéz észlelhette a gondot, ezért a kimutatást — feltehetőleg önkényesen — utólag 1473-ra keltezte. Mivel a regisztrumkönyv az 1381, 1430–1431, 1450, 1453–1456, 1536–1537. évekből

-
- 1 Magyar Országos Levéltár, Diplomatikai Levéltár (= DL) 36407 58. p., n. 1. A regisztrumkötet ismeretlen időben a „*D minus*” nevet kapta. A papírkézirat 126 számozott lapból áll, és sok kéz írását tartalmazza. A különböző korú töredékeket (1381, 1430–1431, 1450, 1453–1456, 1536–1537. évi bejegyzések) időrend nélkül feltehetőleg a XVII. században állították össze. A kolozsmonostori konvent jegyzőkönyvei (1289–1556) I–II. Kivonatokban közzéteszi és a bevezető tanulmányt írta: *Jakó Zsigmond*. Bp., 1990. (Magyar Országos Levéltár kiadványai II., Forráskiadványok 17.) (= *KmJkv*) I. 158. p.
  - 2 DL 36405 8–11. p. A „*Michael*” névre keresztelt papírkézirat 396 számozott lapból áll. Jakó szerint több kéz írása, de elsősorban Kesztlöci Sebestyén és Csomai Miklós nótáriusok és írődeákjaik munkája. A mesterségesen létrehozott kötet az 1457–1458, 1475, 1500–1503, 1507–1510, 1517–1518, 1521, 1523, 1525–1526. és 1533. évi bejegyzéseket tartalmazza. *KmJkv* I. 157. p.
  - 3 DL 36393 148–149. p. A 174 számozott lapból álló kötet több kéz írása, de nagyobb részét egyetlen személy, talán Ijgyártó István nótárius írta. A regisztrumkönyv az 1466 és 1474 közti évek bejegyzéseit tartalmazza. *KmJkv* I. 154. p.

tartalmaz bejegyzéseket, ezért magam elfogadom a kiadó, Jakó Zsigmond 1453-ra tett keltezését. A jegyzék sajnos nem árulja el sem azt, hogy pontosan milyen jogcímen szedett — és kinek járó — borról van szó, sem azt, hogy mely szőlőhegy viszonyait rögzíti. Ugyanakkor, ez tekinthető a legteljesebb jegyzéknek, hiszen mind a szőlők nagyságát, mind a beszolgáltatott bor mennyiségét teljes mértékben rögzíti. Így 65 szőlősgazda (köztük két özvegy) összesen 83,5 hold szőlőjét mutatja, melyből 379,3 akó (azaz körülbelül 20376 liter)⁴ bor(tized) folyt be (feltehetően) az apátság pincéibe.

A második, 1457-ben kelt jegyzék a leghosszabb, sajnos azonban az irat csak a szőlősgazdák neveit (köztük 15 özvegy), és szőlőjük nagyságát — összesen 228 hold — mutatja, a beszolgáltatott bor mennyiségét, és a szőlőhegy nevét már nem. Hogy nem volt renitens fizető a 146 gazda, jelzi a mindenütt megjelenő *solvit* ige.

Az utolsó jegyzék árulja el a legtöbbet: ebben megtudjuk, hogy a Kómál hegyről az apátnak járó bortizedet rögzíti a lista. Több ismerős is felbukkan az 58 szőlősgazda között (közülük három újabb özvegy is megjelenik), a szőlőterület nagyságát azonban a jegyzék készítője nem mindenkinél jegyezte le, így mindössze 48 hold szőlőt sikerült összeszámolnom. Ekkor jó évjárat lehetett, hiszen az adózók összesen 467 akó (azaz körülbelül 25087 liter) bort szolgáltatattak be az apát tizedszedőjének.

A három jegyzék tehát első ránézésre meglehetősen problematikus, hiszen csak az utolsóról állítható teljes bizonyossággal, hogy a konvent szőlőhegyéről az apátságnak járó bortizedet tartalmazza. Mégis úgy vélem, hogy a két korábbi jegyzék is bortizedjegyzék, a beszolgáltatott bornak pedig a szerzetesek voltak a várományosai.⁵ Egyrészt a konvent érdekeltségét mutatja a jegyzékek fennma-

4 Egy akót — Bogdán István adatai alapján — 53,72 literrel számoltam. Az országos mértékek közül bár egy bécsi akó 1359 és 1556 között 35 pint volt (mely 58 liternek felel meg), azonban annak hatása inkább csak a Nyugat-Dunántúlon, és ÉNy-Magyarországon figyelhető meg, ott is inkább csak a XVI. század derekától. A másik két országos mérték közül a korszakban egy budai nagy akó 53,72 mai liternek felel meg, és ugyanennyi liternek felel meg egy pozsonyi akó is (ezek azonban az iccékben különböznek, de értékelésem szempontjából ez nem releváns). *Bogdán István: Magyarországi űr-, térfogat-, súly- és darabmértékek 1874-ig*. Bp., 1991. (Magyar Országos Levéltár kiadványai IV. Levéltár- és történeti forrástudományok 7.) 134–136., 147. p.

5 Jóllehet, nem zárható ki teljes bizonyossággal, hogy az 1453. évi és az 1457. évi jegyzékek nem tized-, hanem valójában kilencedjegyzékek lehetnek. Solymosi László hívta fel figyelmemet arra, hogy éppen az 1460. évi, a kolozsvári és kolozsmonostori szőlőbirtokosok és Bertalan *gubernator* között létrejött megállapodás — amikor is a *gubernator* a birtokosok kérésére le-

radási helyei, a registrumok. A jegyzők minden bizonnyal vajmi kevés időt szántak volna arra, hogy egy másik egyházi intézmény bortizedeit fáradságos munkával átírják a könyveikbe. A jegyzékben szereplő személyek többszöri ismétlődése, valamint a kimutatások szerkezeti egységessége arra engednek következtetni, hogy egy tulajdonos szőlőiről és az abból befolyó jövedelmeiről van szó.

További kérdést vet fel, hogy a három jegyzék tulajdonképpen hány szőlőhegyről ad tájékoztatást. Itt egyrészt a területek nagysága kis mértékben segíthet: kettő szőlőhegy tehát esetleg számításba jöhet. Az 1469. évi kimutatás sajnos hiányosan adja meg a szőlők nagyságát (hiszen kilenc gazdánál nem említi, hogy hány hold szőlő után fizették meg a tizedet), így a pontos adatok nem ismerhetők meg. Míg az első jegyzék 83,5 hold szőlőterületet írt össze, addig az utolsó csak 48 holdat, és nem gondolom, hogy a kilenc ismeretlen nagyságú területen gazdálkodó szőlősgazda be tudná hozni a „hiányzó” 35,5 holdat.

A szőlőgazdák — sajnos csak kisebb része — szerencsére nemcsak a jegyzékekben, hanem egyéb forrásokban is felbukkannak. Ezen kiegészítő adatok segítségével pedig viszonylag biztonsággal megválaszolható, hogy mely szőlőhegyek kerültek összeírásra. Az első, 1453-as jegyzék véleményem szerint a kolozsmonostori Kőmál hegyet vette számba. Erre enged következtetni egy Lukács szabóval (*Lucas sartor*)⁶ kapcsolatban tett feljegyzés. 1451 októberében ugyanis Antal apát és konventje a monostori határon, a Szamos folyón túl fekvő Kőmál hegyen azt a két hold szőlőt, amelyet keletről Czompol Miklós, nyugatról Kismester (*Kysmester*) B[?] szabó kolozsvári polgárok szőlői határolnak, 14 aranyforintért eladta *Bewlhen* Márton kolozsvári polgárnak.⁷ Czompol Miklósról tehát tudjuk, hogy a monostori Kőmálon birtokolt szőlőt. Az ő személye egyébként

---

mondott a *terragium* és a kilenced beszolgáltatásáról — mutathat rá arra, hogy az első két jegyzék akár kilencedjegyzék is lehet. Magam a kimutatások szerkezete, és a kilencedbeszolgáltatás — azaz a földesúri járadék fizetése — igencsak problémás története miatt inkább hajlok arra, hogy mindhárom irat valójában tizedjegyzék. Mindenesetre, ez a kérdés nem érinti a beszolgáltatott bor nagyságát, hiszen mind a kilenced, mind a tized azonos mennyiségű volt.

- 6 A könnyebbség kedvéért a gazdák neveit magyar átírásban adom meg. A magyarra fordított vezetéknevek után zárójelben feltüntettem azok tizedjegyzékben szereplő alakját is. Akiket nem tudtam magyarosítani, azok neveit *dőlt* betűvel szedtem.
- 7 1451. okt. 12.: DL 36403 59. p., n. 4. — regesztája: *KmJkv* 987. sz. Mindhárom családnév felbukkan az 1457. évi jegyzékben, de hogy nem a keresztnévek elírásáról van szó, mutatja Czompol Miklós példája, akiről tudjuk, hogy volt egy Benedek nevű testvére, aki szőlőbirtokosként feltűnik 1457-ben.

talán azonos azzal a Miklóssal, aki 1465-ben kolozsvári esküdt volt.⁸ A következő évben Gothárd kolozsmonostori apát és a konventje a Kómálon azt a Czompol Miklós szomszédságában levő szőlőt, amelyet Tollas (*Thollas*) Péter kolozsvári polgár hosszabb ideje műveletlenül hagyott — miután a kolozsvári tanács útján többször is hiába szólították fel, hogy ezzel ne okozzon kárt a monostornak — művelésre átadták Lukács szabó kolozsvári polgárnak.⁹ Bár az említett Lukács a többi jegyzékben egyáltalán nem tűnik fel, ennek ellenére feltételezem, hogy az 1453-as jegyzék a monostori Kómál hegyet írta össze. Sajnos olvashatatlan, hogy Lukács szabó mennyi szőlőt birtokolt, és ebből mennyi tizedet fizetett, de 1452 februárja és 1453 ősze között feltehetően újra termőre tudta fogni az — ezek szerint nem is annyira — elhagyott szőlőt.

Egy másik adatunk az 1457. évi összeírás kapcsán érdemel nagyobb figyelmet, melyből pedig látható, hogy — annak ellenére, hogy sokkal nagyobb területet és több gazdát írtak benne össze — a második jegyzék is a kolozsmonostori Kómál hegy viszonyairól ad tájékoztatást. Néhai Sziléziai (*Sleser*) János kolozsvári polgár özvegye, Margit 1454 áprilisában végrendelezett, amiből látható, hogy az özvegy igen figyelmes és bőkezű volt a környezetében tevékenykedő egyházakhoz. A végakaratóból megtudjuk, hogy Margitnak többek közt két és fél hold szőlője (*tertium dimidium iugerum vinearum*) volt a monostori hegyen, amely mostohafia, (azaz a néhai János fia) János pap (*vir Johannes sacerdos filius annotati quondam Johannis Schleffer*) és Balog Péter kolozsvári polgár szőlője közt feküdt. Margit úgy rendelkezett, hogy a szőlőt mostohafiára, valamint (*alteri*) János és Bertalan kolozsvári káplánokra, *Slewynng* Jakab hitvesére, Dorottyára, *Herman Caspar* hitvesére, Katalinra és a Kolozsváron lakó Gertrúdra hagyja, azzal a feltétellel, hogy azok eladják a szőlőt, és annak árából két éven keresztül misét mondatnak érte. A történetnek csak szép adaléka, hogy az özvegy rendkívül elsiette a halálra való készülődését, és még igen sokáig élt, hiszen 1468 áprilisában teljesen új

8 Különös egyébként, hogy Miklós egyáltalán nem bukkan fel a jegyzékekben, holott egészen biztos, hogy apátsági szőlőt művelt: az 1451-es említésen kívül 1460-ban ő volt annak a különdöttségnek egyik tagja, mely Bertalan kolozsmonostori *gubernator*tól a szőlők utáni járadékok fizetésének elengedését kérte. 1460. júl. 8.: *KmJkv* 1455. sz. Az esetről és a benne szereplő személyekről ld. alább. Az esküdti állásáról szóló adatot Draskóczy Istvánnak köszönöm.

9 1452. febr. 16. u.: DL 36403 74. p., n. 3. — regesztája: *KmJkv* 1010. sz. Asztalos Lajos az 1451 októberi és ezt az adatot a kolozsvári Kómál hegyre vonatkoztatja. A jegyzőkönyvi bejegyzés ugyanakkor egyértelműen fogalmaz, hogy Kolozsmonostor határában fekszik a Lukács szabónak átadott két hold szőlő. Asztalos egyébként két másik olyan adatot is a kolozsvári Kómálhoz sorolt, melyeket a kolozsmonostori Kómálhoz is beidézett. *Asztalos Lajos*: Kolozsvár. Helynév-és településtörténeti adattár. Kolozsvár, 2004. 272., 567. p.

végrendeletet alkotott.¹⁰ A jegyzékek szempontjából három személy a fontos: 1457-ben *Balog Péter*, *Margit (relicta Johanni Sleser)* és *János pap (Johannes presbiter Sleser)* is feltűnik, ez utóbbi nem lehet más, mint az elhunyt János fia, azaz az özvegy Margit mostohafia. Margit szülője kapcsán ez a két adat szépen egybecseng, hiszen mind az 1457. évi jegyzékben, mind a végrendeletben az özvegy két és fél hold szőlőjét említik.

Bár forrásaink rendkívül töredékesek, de a két adat alapján (és mindaddig, amíg ezzel ellentétes adatok nem bukkannak fel) úgy vélem, hogy mind az első, mind a második jegyzék az apátság monostori határában fekvő Kómál nevű szőlőhegyéről ad tájékoztatást.¹¹ A két jegyzékben látható eltérés (azaz, hogy a második kimutatás sokkal nagyobb szőlőterületet írt össze) véleményem szerint vagy azzal magyarázható, hogy eltérő dűlőket vettek számba, vagy — bár ennek kisebb a valószínűsége, de mégsem lehet teljesen kizárni — az első jegyzék hiányosan maradt fenn. Nyitott marad a kérdés, vajon az utolsó jegyzék valóban a kolozsvári Kómál hegy tizedeit mutatja-e. Sajnos arra nem találtam utalást, hogy Jakó Zsigmond mi alapján kapcsolta Kolozsvárhoz a mutatót. A gazdák neveit végigbongészve mindeddig nem találtam olyan kiegészítő adatot, amely cáfolná, vagy megerősítené a *registrum* kiadójának döntését, ezért magam elfogadom Jakó lokalizálását. Az mindenesetre egyértelműen megállapítható, hogy az 52 szőlősgazda közül tizenhárom már szerepelt vagy az első, vagy a második jegyzékben is, ami természetesen jelentheti azt is, hogy ezek a birtokosok egyszerre több helyen is műveltek szőlőt.

Ugyanakkor a két kómáli szőlőhegy kapcsán magam azt a lehetőséget is megfontolandónak tartom, hogy esetleg a két szőlőterület valójában ugyanazt takarja. Egyrészt, a források nem adnak elegendő támpontot, hogy megnyugtatóan

---

10 1454. ápr. 28. (1459. ápr. 29-i keltezéssel): *...nec non tertium dimidium iugerum vinearum in promontorio dictae ecclesiae nostrae Kómál vocato, in vicinitatibus vinearum discreti viri Johannis sacerdotis filii annotati quondam Johannis Schleffer [Sleser] ab una parte, siquidem ex altera providi viri Petri Balog dicti de predicta civitate Kolosvar adiacens...* Oklevéltár Kolozsvár története első kötetéhez I. Összegyűjtötte és szerkesztette: *Jakab Elek*. Buda, 1870. (= *Kolozsvár Oklt.*) 70. sz. — regesztája: *KmJkv* 1153. sz.; 1468. ápr. 30.: *KmJkv* 1802. sz.

11 A kolozsmonostori Kómál a Szamoson túl északra esett. Asztalos Lajos ezt a kolozsmonostori hegyet a kőbánya dombjának Szászfenes felőli köves, meredek oldalánál feltételezte. *Asztalos, Adattár* i. m. 567. p. Herepei János ugyanezt a Kómál hegyet az elpusztult Szentiván, Bács, Papfalva és Kolozsvár határának összetalálkozása táján feltételezi. *Herepei János: Kolozsvár történeti helyrajza*. Kolozsvár, 2004. 572. p. A kolozsmonostori szőlőterület mindenesetre meglehetősen nagy lehetett, hiszen innen több szőlőhegy-, és dűlőnevet ismerünk: *Alsobab, Mekencze, Hermann határrész, Bethlen, Gabo, Pethend* és Kómál.

elkülöníthessük a hegyeket, másrészt Kolozsvár képi és térképes ábrázolásai sem nyújtanak kapaszkodót a kérdés eldöntéséhez. Elképzelhetőnek tartom, hogy a Kőmál valójában egy szőlőhegy volt, csak annak egyik határa Kolozsvárra, a másik pedig Kolozsmonostorra esett. Amennyiben az újkori térképes ábrázolásokat megnézzük, nem sok alkalmas helyet találunk két szőlőhegy számára.

A három kimutatás összevetése a szőlősgazdák tulajdonviszonyait jól megvilágítja. Három személy mindhárom jegyzékben feltűnik — igaz, közülük az egyik 1469-re már meghalt, és csak az özvegye tudta teljesíteni tizedkötelezettségét. Kettő közülük viszonylag kis szőlőterületeket művelt, egyikük azonban „nagyban” gazdálkodott, hozzáteve természetesen, hogy az adatok nem egy időből maradtak ránk.¹²

Mindhárom jegyzékben szereplő szőlőbirtokosok			
	1453	1457	1469
Johannes Bachy	3 x ¼ hold, 5 akó	3 x ¼ hold	2 hold, 10 akó
Johannes Redy/Rewdy	½ hold, 4 akó	1½ hold	1 hold, 3 akó (ekkor már özvegye adta a tizedet)
Petrus Balog	5 hold, 22 akó	½ hold	2 hold, 16 ½ akó

Nagyobb számban szerepelnek azok a gazdák, akik csak két jegyzékben tűnnek fel. Tíz gazda 1453-ban és 1457-ben, négy 1453-ban és 1469-ben, és hat 1457-ben és 1469-ben is felbukkan.¹³ Megfigyelhető, hogy — kevés kivételtől eltekintve — nem tér el nagyságrendileg a két különböző időben művelt terület nagysága.

12 Az alábbi táblázatokban a nevek a jegyzékek sorrendjében szerepelnek.

13 Természetesen az azonos nevek elképzelhető, hogy más személyt takarnak, de ellenkezője sem zárható ki. Így elvi döntésként én az azonos nevéket azonos személynek vettem. Ennek ellentmondhat, hogy két esetben azonos jegyzékben azonos neveket találtam. Mivel azonban a kérdés jelen ismereteink szerint nem dönthető el megnyugtatóan, magam az azonos név azonos személy elvet követtem.

Két jegyzékben (1453, 1457) szereplő szőlőbirtokosok		
	1453	1457
Georgius Menzarus	1 hold, 12 akó	5 x ¼ hold
Valentinus Kerekes	2 hold, 6 ½ akó	2 hold
Valentinus Zabo	1 hold, 4 ½ akó	½ hold
Johannes Polgar	2 hold, 11 akó	½ hold
Valentinus Halaz	½ hold, 2 akó	3 x ¼ hold
Michaelis Meray	½ hold, 1 ½ akó	1 hold (ekkor már özvegye adta a tizedet)
Valentinus Zekeres	2 hold, 5 ½ akó	2 hold
Petrus Bachy	1 ½ hold, 4 ½ akó	1 ½ hold
Johannes Kadar	9 x ¼ hold, 9 ½ akó	3 hold / 9 x ¼ hold (ebben az évben két Johannes Kadar is szerepel a jegyzékben)
Nicolaus Wermeser	½ hold, 2 akó	3 x ¼ hold

Két jegyzékben (1453, 1469) szereplő szőlőbirtokosok		
	1453	1469
Nicolaus Thakach	1 hold, 3 akó	1 hold, 16 akó
Georgius Kowach	5 hold, 7 akó	1 hold, 6 akó
Johannes Gogan	1 hold, 7 akó	1 hold, 4 ½ akó
Nicolaus Magnus	1 hold, 11 akó	½ hold, 16 akó

Két jegyzékben (1457, 1469) szereplő szőlőbirtokosok		
	1457	1469
Johannes Magnus	2 hold	2 hold, 14 akó
Anthonius Dethre	3 hold	1 ½ hold, 13 akó
Petrus Herman	1 hold	1 ½ hold, 16 akó
Johannes Parvus	1 hold / ½ hold (ebben az évben két Johannes Parvus is szerepel a jegyzékben)	1 hold, 14 akó
Petrus Thoth	2 hold	1 ¼ hold, 12 akó
Thomas Farkas	3 hold	2 hold, 11 akó

A jegyzékekben feltűnő 238 szőlősgazda nevének kiértékelése érdekes eredményt hozott. Az első kimutatásban szereplő 65 birtokos közül húsz főnek a (vezeték)neve valamilyen iparos tevékenységet takart, két személynél pedig az esetleg korábban viselt tisztsége (bíró, *villicus*¹⁴) ismerhető meg. A gazdák származása tizenhárom birtokosnál olvasható ki: kilenc — nevük alapján — német, egy sziléziai, és egy oláh (*Gogan*) szőlőbirtokos jelent meg. Környékbeli, betelepült (vagy esetleg *extraneus*) birtokos nyolc fő volt, ketten a Ródi (Ród: Kolozs m.), hárman a Mérai (Mérai: Kolozs m.), és szintén hárman a Bácsi (Bács: Kolozs m.) vezetéknevet viselték.¹⁵ Ugyanakkor a Magyar Királyság távolabbi területéről — esetleg a Szerémségből — származhatott a *Frank* és *Olaz* vezetéknevet viselő két birtokos.

Az 1457-es jegyzékben már több változatosság figyelhető meg — köszönhetően annak, hogy 146 birtokost vettek számba. Ebben ötvenegy valamilyen iparos tevékenységre utaló vezetéknevet írtak össze, két „szellemi” foglalkozásút (*Deak*, *literatus*), egy esetleg telepítő-leszármazottat (*Solthes*), valamint egy „pohárnokot” (*Bochar*). Származásukat tekintve a németek itt is kitűntek viszonylag magas számarányukkal, tizenkét gazda neve utalt ugyanis német eredetre, egynek pedig a feltüntetett városnévből következtethetünk családjá eredetére (*Neremberga*, azaz

14 A *KmJkv* mutatójában a „*villicus*” falusi bírót takart.

15 Bács és Mérai Kolozsvár mellett, attól egy kissé Északnyugatra fekszik, Ród azonban távolabb, Torda és Kolozsvár között található.

nürnbergi). Három szász és ugyanennyi sziléziai (*Sleser*) mellett egy tót (*Toth*) származású is feltűnik a jegyzékben. A Magyar Királyság több területe is feltűnik a jegyzékben: a már „szokásos” (hiszen az első jegyzékben már szerepeltek) Bácsi, Ródi és Mérai mellett egy-egy Brassói, Szászvárosi, Budai, Csetneki, Szilágyi, és Gömöri bukkan fel.

Az utolsó jegyzék rövidsége miatt nem túl informatív: az 52 gazda között tizenhat iparost, egy „sós”-t találunk, nevében három német, egy tót (aki már a második jegyzékből ismerős), és két oláh (közülük az egyik az első jegyzékben már szerepelt) származású birtokos tűnik fel. A képet színesíti Ródi János özvegye (*relict Johannis Rewdy*), egy Bácsi, két Pécsi (*Peech*) és egy Szepesi (*Zepesy*) vezetéknev.

A jegyzékekben természetesen szerepelnek azonosíthatatlan (*Jo, Longus, Parvus, Fodor*, stb.), különösebb foglalkozáshoz nem köthető (*Wadalma, Weg, Keken, Nywl*), vagy éppen jellemző kedélyállapotot (*Merges*), fizikai tulajdonságot (*Santha*) megörökítő, származását hirdető (*Magyary*) nevek is szép számmal, de olyanok is, akiknek vezetékneve nem ismert.

Eldönthetetlen kérdés, vajon azok, akiknek neve valamilyen foglalkozást takar, még a szakmájukban dolgoztak-e, vagy már csak családnévként örökölték.¹⁶

---

16 A probléma nem új keletű, hiszen mind a nyelvészek, mind a történészek már hosszabb ideje foglalkoznak a kérdéssel, vajon a név utalhat-e a személy származására, foglalkozására, stb. A szakemberek nem tudtak egyezsége jutni, van, aki elfogadja, hogy a XIV–XV. században még lehet következtetéseket levonni (Hajdú Mihály például), Bácskai Vera a XV–XVI. század elejéig tolta ki ezt a határt. Fügedi Erik ugyanakkor nagyobb óvatosságra intett a nevek és foglalkozások megfeleltetése kapcsán. Engel Pál szerint viszont már az 1525. évi bácskai jobbágynévsor közzététele kapcsán fejtette ki véleményét, miszerint a személynevek már nem mutatják az illető valós foglalkozását. Legutóbb Gulyás László Szabolcs foglalkozott a kérdéssel. Ő Hegyalja és szűkebb környezetének mezővárosait vette elemzése alá. Tanulmányában 1303 és 1526 közötti időszakból összesen 140 oklevelet használt fel, és így 1342 nevet tudott megvizsgálni. Arra keresett választ, vajon a mezővárosi tanácstagok között mennyi foglalkozásnevet viselő személy ült, és vajon a foglalkozás és a tanácstagság hatással volt-e egymásra. Arra a következtetésre jutott, hogy a foglalkozás befolyással van a tanácstagságra. Megállapítja — bár óvatos megfogalmazással —, hogy a „foglalkozásnevek a tárgyalt időszakban még nagy valószínűséggel kapcsolatban állhattak a polgárok valódi mesterségével.” Összefoglalásában határozottabban fogalmaz: „A 15. század közepéig a foglalkozást az oklevelekben általában latin névalakkal fejezték ki. A magyar nyelvű foglalkozásnevek is egyre inkább elterjedtek és az 1450 utáni néhány évtizedben már a latinnal azonos mértékben voltak használatosak. Nagyjából eddig mind a két nyelven írt mesterségnev teljes mértékben elfogadható, mint a valós foglalkozásra alkalmazható forrás (...) Összefoglalva a fentieket elmondható tehát, hogy adataink szerint a magyar és a latin foglalkozásnevek csaknem a teljes 15. század folyamán nagyobb tévedés veszélye nélkül felhasználhatónak tűnnek a mesterség megállapításához. A magyar kö-

Úgy vélem, azok, akiknél az iparos tevékenységet latinul tüntették fel, minden bizonnyal „szakmabeliek” voltak, akiknél viszont magyarul, ott a kérdés továbbra is nyitott marad. A három jegyzékben mindenesetre igen változatos iparágakat lehet megfigyelni, melyeket az alábbi táblázatban foglaltam össze.¹⁷

Ruházati ipar		Élelmiszer-ipar		Kézművesek		Szőlővel foglalkozók	
Szabó	11	Halász	3	Kovács	3	Szőlős	1
– özvegye	1	Mészáros	4	– özvegye	1	Kádár	3
Varga	10	Szalonnás	1	'faber'	2	Borfejtő	2
Takács	6	Olajos	1	'kismester'	1		
Kesztyűs	1	Molnár	3	Lakatgyártó	1		
Szűcs	1			Asztalgyártó	1		
Tímár	1			Fazekas	2		
Irhagyártó	2			Szijgyártó	1		

Fegyvergyártók		Szállítással, szállítóeszközökkel foglalkozók		Egyéb	
Csiszár	2	Szekeres	3	'pohárnok'	1
Ágyúöntő (<i>balistador</i>)	1	Kerekes	2	Sós	1
Páncélos	1			'lövő'	1
Ijgyártó	2			- özvegye	1
– özvegye	1			Pénzverő	1
				seres/sörös	1

zépkor utolsó 20–30 évében azonban ilyen tevékenységre utaló forrásként már egyre inkább csak a latin jelzővel ellátott neveket használhatjuk fel.” *Gulyás László Szabolcs: Középkori mezővárosi foglalkozásneveink forrásértékéről. Századok 142. (2008) 458., 460–461. p.* A téma kutatástörténetének összefoglalása ugyanitt: 435–440. p. Gulyás László nem látott törvényszűrőseget abban, hogy mi alapján írták magyarul vagy latinul a foglalkozást jelölő neveket. *Gulyás, Foglalkozásneveink i. m. 446. p.*

17 Azt a személyt, aki több jegyzékben is feltűnik, a táblázatban csak egyszer szerepeltettem.

A 238 szőlősgazda közül tehát 77 fő az, akinek a neve valamilyen iparos foglalkozást takar, ez a birtokosok 32,35%-a (özvegyekkel számolva 81 fő, azaz 34%).¹⁸ Legnagyobb számban a ruházati ipar képviselteti magát, melyet az élelmiszeripar és a kézművesek követnek. E jelenséget nem érdemes szó nélkül hagyni. A feltüntetett szőlőterületek nem voltak túlzottan nagy kiterjedésűek, így egészen biztos, hogy a szőlőművelést a gazdák csak kiegészítő tevékenységként, kedvtelésből folytatták. Ugyanezt figyelhetjük meg a budai szőlők esetében, a XVI. század első felében.¹⁹ Kubinyi András rámutatott ugyanis arra, hogy a budai szőlősgazdák között megjelenő „iparosoknak a fele csupán szórakozásból, saját borszükségelete fedezésére művelte a szőlőt.”²⁰ Azt is megfigyelte, hogy a legnagyobb szőlők tulajdonosai között kereskedő, zsemlesütő, sörös, ötvös, mészáros, szabó, szűcs, számszeríjgyártó, és takács is megtalálható, tehát többnyire azon iparágak képviselői, amelyekből a leggazdagabb iparosok származtak. Hozzáteve természetesen, hogy egyazon szakmában igen nagy vagyoni különbségek lehettek.²¹ A budai szőlőbirtoklás kapcsán felvethető, hogy a polgárok nem csak „szórakozásból” birtokoltak szőlőt, hanem azért is, mert az presztízs volt a lakosság körében. Szőlőt tehát vagy saját fogyasztásra, vagy pénzügyi befektetés céljából művel(tet)tek. A szőlőművelés kockázatokkal járt, hiszen a rossz évjáratot is ki kellett gazdálkodni, ezért ezt a tevékenységet főleg csak azok engedhették meg maguknak, akik maguk is több lábón álltak, és veszteségeiket más forrásból is fedezni tudták. Erre pedig — különösen városi környezetben — az iparosnak és kereskedőnek állt módjában. A kolozsvári és kolozsmonostori szőlők természetesen egészen más dimenziót alkotnak, mint a budai viszonyok, a tendencia azonban itt annyiban egyezik, hogy viszonylag jelentős iparos réteget feltételezhetünk a szőlőbirtokosok között.²²

---

18 Természetesen, ez nem jelenti azt, hogy azok, akik nevükben ne hordoztak volna utalást valamilyen iparosságra, ne folytattak volna valamilyen kézműves vagy iparos tevékenységet.

19 *Kubinyi András*: Budapest története a későbbi középkorban Buda elesteig (1541-ig). In: Gerevich László–Kosáry Domokos (szerk.): Budapest története I. A későbbi középkorban és a török hódoltság idején. Bp., 1973. 127–132. p. A budai tizedjegyzéket kiadta: *Szakály Ferenc–Szűcs Jenő*: Budai bortizedjegyzékek a 16. század első harmadából. Bp., 2005. (História könyvtár, Okmánytárak 4.).

20 *Kubinyi*, Budapest története i. m. 128. p. Az viszont sajnos nem derül ki a tanulmányból, hogy a gazdák hány százaléka került ki az iparosok köréből.

21 *Kubinyi*, Budapest története i. m. 129. p.

22 A forrásokból sajnos nem olvashatjuk ki, hogy a birtokosok maguk művelték-e szőlőiket, vagy napszámosok útján. Budán mindenesetre magas volt a napszámosok aránya, feltehető, hogy a

Ha a legnagyobb szőlőbirtokosokat vizsgáljuk, akkor azt látjuk, hogy Budától egészen eltérő struktúra honosodott meg a távoli Erdélyben.²³ A hét gazda közül mindössze három esetében tételezhetünk fel iparosságot (legalábbis, nevében mindenképpen megjelenik), a legvagyonosabb gazda pedig valószínűleg német származású volt.

Legtöbb szőlőt birtoklók (5 hold és afelett)			
	1453	1457	1469
Georgius Kowach	5 hold, 7 akó		
Petrus Balog	5 hold, 22 akó	½ hold	2 hold, 16 ½ akó
Petrus Chyzar		5 ¼ hold	
Emericus Zyndy		7 hold	
relicta Petri Vinczel		6 hold	
Erasmus Angeli		10 hold	
Leonardus Bewlhen		7 hold	

A legtöbb tizedet fizetők között már nagyobb számban jelennek meg iparosok. A 29 gazda közül tizenegy fő folytathatott ilyen jellegű tevékenységet hozzátevé természetesen, hogy a többieknél sem zárható ki teljes bizonyossággal, hogy ne üztek volna valamilyen ipart, legfeljebb nem viselték mesterségük címerét.

Legtöbb tizedet fizetők (10 akó és afelett)			
	1453	1457	1469
Johannes Keresthel	2 hold, 10 akó		
Mathias Evrdekelew	1 ½ hold, 15 akó		
Georgius Menzarus	1 hold, 12 akó	5 x ¼ hold	

kolozsvári polgárok is alkalmaztak ilyen segéderőt. *Kubinyi*, Budapest története i. m. 130. p.

23 A jelenség részben az eltérő társadalmi fejlődésnek tudható be.

Legtöbb tizedet fizetők (10 akó és afelett)			
	1453	1457	1469
Johannes Stol	4 hold, 23 akó		
Johannes Polgar	2 hold, 11 akó	½ hold	
Petrus Balog	5 hold, 22 akó	½ hold	2 hold, 16 ½ akó
Michael Smythyn	1 hold, 10 akó		
Petrus Arcupar	2 hold, 12 ½ akó		
Michael Kol	3 hold, 11 ½ akó		
Nicolaus Magnus	1 hold, 11 akó		½ hold, 16 akó
Ladislaus Varga			1 hold, 12 akó
Johannes Magnus		2 hold	2 hold, 14 akó
Anthonius Dethre		3 hold	1 ½ hold, 13 akó
Laurentius Varga			1 ½ hold, 10 akó
Petrus Herman		1 hold	1 ½ hold, 16 akó
Johannes Parvus		1 hold / ½ hold (ebben az évben két Johannes Parvus van feltüntetve a jegyzékben)	1 hold, 14 akó
Andreas			1 ½ hold, 15 akó
Anthonius Vygh			1 ½ hold, 16 ½ akó
Nicolaus Thakach	1 hold, 3 akó		1 hold, 16 akó
Franciscus Zepesy			2 ½ hold, 37 akó
Johannes Zabo			23 akó
Simonis Bodogh			1 hold, 12 akó
Johannes Zabo			1 hold, 18 akó
Georgius Zabo			11 akó
Blasius Zygyartha			3 x ¼ hold, 13 akó

Legtöbb tizedet fizetők (10 akó és afelett)			
	1453	1457	1469
Petrus Thoth		2 hold	1 ¼ hold, 12 akó
Johannes Bachy	3 x ¼ hold, 5 akó	3 x ¼ hold	2 hold, 10 akó
Thomas Farkas		3 hold	2 hold, 11 akó
Sigismundus Molnar			14 akó

A források töredékes volta miatt sajnos a gazdák egyéni életútjait nem ismerhetjük meg, és kevesen vannak azok is, akik valami más ügy miatt már „ismerősnek” számítanak.

Az első jegyzékből mindössze négy személyt emelhetünk ki. Lukács szabó (*Lucas sartor*) kolozsvári polgár esetét már említettem, úgyhogy itt csak felelevenítem, hogy ő 1452-ben kerül látókörünkbe, amikor is Gothárd kolozsmonostori apáttól művelésre megkapta a Tollas (*Thollas*) Péter kolozsvári polgár által elhagyott szőlőt, mely a kolozsmonostori Kömálon volt.²⁴ Lőr (*Lewr*) Miklós 1449 májusában Kolozsmonostor egyik esküdtpolgára volt, de „foglalkozása” sajnos nem ismert.²⁵ Loh János kolozsvári polgár a tizedjegyzék kelte után bukkan fel a forrásokban, 1468-ban ugyanis többedmagával igazolta, hogy néhai Koh János a tanács előtt kötelezte magát, hogy kártalanítani fogja István varga (*Stephanus sutor*) polgártársukat a vele szemben elkövetett jogtalanságokért. A bejegyzés még egy fontos adalékkal szolgál, ugyanis megemlíti, hogy Koh négy évvel korábban (1464-ben) tette le nagy fogadalmát, amikor is Loh esküdtpolgár volt.²⁶ Jo Ferenc szintén később bukkan fel. Először

24 1452. febr. 16. u.: DL 36403 74. p., n. 3. — regesztája: *KmJkv* 1010. sz.

25 1449. máj. 8.: DL 36391 68. p., n. 1. — regesztája: *KmJkv* 694. sz.

26 1468. júl. 2.: DL 36393 48. p., n. 3. — kiadása: *Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen I–VII. (1191–1486)*. Ed.: Franz Zimmermann, Carl Wagner, Georg Müller, Gustav Gündisch, Konrad Gündisch. Hermannstadt–Bukarest, 1892–1991. (= *Ub*) VI. 343. p. — regesztája: *KmJkv* 1814. sz. Loh mellett — az igazolók között — feltűnik Tamás (*Thomas sutor*) kolozsvári polgár is, azonban nem gondolnám, hogy ő azonos lenne az 1453-as jegyzékben szereplő *Thomas Warga* nevű szőlőgazdával. Míg az egyik forrás *Wargának* említette, a másik ennek latin megfelelőjét, a *sutor* megjelölést adta neki. Véleményem szerint a *Warga* már meggyökeresedett név volt, ezért a későbbi források is így említették volna. Ugyanezen az állásponton vagyok a másik szereplő, István (*Stephanus sutor*) esetében is: az 1457-es jegyzékben szereplő *Stephanus Warga* nem azonos az itt említett kolozsvári polgárral.

1460-ban, amikor Bertalan kolozsmonostori *gubernator*tól többedmagával a szőlők után fizetendő járulékok mérséklését kérte. Majd 1469-ben, amikor Péter kolozsmonostori apát az Apáthida határában, a Szamoson épült malmát zálogba adta Feyer Miklós kolozsvári polgárnak. Az apát a monostoron lakó Jo Ferenc, Nagy (*Magnus*) János és két másik polgártársuk kezessége mellett kötelezte magát arra, hogy a malomból származó gabonát — meghatározott áron — a malom visszaváltásáig Feyernek engedi át.²⁷ Az első és a második jegyzékben feltűnő Bácsi (*Bachy*) Péter feltehetően azonos azzal a személlyel, akit 1454-ben kolozsvári polgárként említettek.²⁸

Az 1457-es jegyzékben megismert gazdák közül már többen tűnnek fel a forrásokban. A már említett 1454-ben kelt végrendeletében mindjárt egy családi kötelék bontakozik ki. A tizedjegyzék ridegen csak *relicta Johannis Slesert* említ, a testamentumból viszont megtudjuk, hogy az özvegy becsületes neve Margit volt. Férje ismeretlen időben hunyt el, akinek egy korábbi házasságából már született egy fia, aki szintén a János nevet viselte. A fiú egyházi pályára lépett, és az 1457-es jegyzékben *Johannes presbiter Sleser* névvel bukkan fel. A tizedjegyzék kelte előtt három évvel alkotott végrendeletében tehát Margit mostohafiára, János papra és több más személyre hagyta a monostori Kőmál hegyen fekvő szőlőjét, hogy azok annak árából majd két éven át a halottak miséjét mondassák érte. Margit meglehetősen tehetős özvegy volt, hiszen jelentős készpénz és viasz felett rendelkezett (melyeknek kedvezményezettjei között — az özvegy szerettein kívül — volt a Szt. Mihály plébániatemplom több oltára, a kolozsvári domonkosok, a Szt. Egyed domonkos apácakolostor, a városon kívüli Szt. Lélek ispotály, a szentmihálykövi pálos kolostor és a kolozsmonostori konvent). A készpénzen és használati tárgyain felül a kolozsvári Óvárban levő házáról, és a kolozsvári *Thwzokmal* hegyen levő két hold szőlőjéről is rendelkezett. Az özvegy még sokáig élt, hiszen 1468-ban visszavonta korábbi végrendeletét, az újban pedig fiává fogadta Bertalan papot — aki egyébként már 1454-ben is a kedvezményezettek között szerepelt — és minden ingó és ingatlan vagyonát (a *Thropomberg* nevű hegyen levő szőlőjét és az óvári házát) rá hagyta.²⁹ Az első végrendeletben szőlőszomszédként szereplő Balog Péterre alább még visszatérek.

27 1469. okt. 26. u.: DL 36393 142. p., n. 2. — regesztái: *Ub* VI. 409. p. és *KmJkv* 1929. sz. Elképzelhető, hogy az itt említett Nagy János (*Johannes Magnus*) azonos az 1457-es jegyzékben szereplő ugyanilyen nevű szőlőgazdával.

28 1454. febr. 5.: *KmJkv* 1138. sz.

29 1454. ápr. 28. (1459. ápr. 29-i keltezéssel): *Kolozsvár Oklt.* 70. sz. — regesztája: *KmJkv* 1153. sz.; 1468. ápr. 30.: *KmJkv* 1802. sz. A meglehetősen nagy készpénzvagyon arra enged követ-

Újabb családi köteléket fedezhetünk fel egy 1449-ben kelt adatból: ekkor ugyanis néhai Czompol Miklós kolozsvári polgár fiai: Miklós és Benedek ügyvédül vallották egymást.³⁰ 1453-ban ugyanez a Miklós az ellen tiltakozott, hogy testvére, Benedek házait, mézárszékét, malomrészét és egyéb ingóságát elidegeníti Szindi (*Zyndy*) Imre, és Pogány (*Pogan*) Miklós tordai polgároknak,³¹ Hosszúmezei István kolozsvári polgárnak és hitvesének.³² A család akkor válik érdekessé, ha felidézünk, hogy Miklós szőlője a kolozsmonostori Kőmál hegyen, Lukács szabó szomszédságában feküdt,³³ ugyanakkor egyik tizedjegyzékben sem bukkan fel a neve. Nem úgy, mint testvére, Benedek (*Benedictus Z[o]mpol*), aki 1457-ben négy és fél hold szőlő birtokosaként szerepelt. Az idézett adatból jól látszik, hogy Benedek sokféle tevékenységben volt érdekelt: szőlő, mézárszék, malomrész és több ház tulajdonosaként pedig Kolozsvár előkelő rétegéhez tartozhatott. Miklós 1453-ban tett tiltakozásában említett Szindi Imre — volt tordai sókamaraispán — szintén feltűnik az 1457. évi szőlőjegyzékben, méghozzá igen tetemes, hét hold nagyságú szőlővel.

Ebben a jegyzékben más érdekes személyek is feltűnnek. Így például Gömöri (*Gemery*) Bereck is, aki — ahogy a nevéből sejthető — igen távolról érkezett. Bereck feltehetően nem sokkal korábban költözött Kolozsmonostorra, ugyanis 1451-ben Antal apát András fia Mérai Sebestyénnek és Gömöri Berecknek a gabonatized és a katonáskodási költségek kivételével tizenkét esztendei

---

keztetni, hogy Margit elhunyt férje olyan tevékenységet folytatott, amelyhez biztos tőke kellett. Minden bizonnyal nem birtokszerzésben és gazdálkodásban kereste boldogulását, hanem valamilyen kereskedelmi tevékenységben.

30 1449. okt. 3.: *KmJkv* 762. sz.

31 Szindi Imre és Pogány Miklós 1447–1448-ban tordai királyi sókamaraispán volt. Imre és Miklós Hunyadi János kedvelt híveiként, a források tanúsága szerint, a török elleni harcból is kivették a részüket, ezért a kormányzó mindkettőjük tordai lakóházát és *curiáját* — azok tartozékaival együtt — a királynak járó minden rendes és rendkívüli adó és ajándékok fizetése és szolgáltatása alól felmentette. E mentességet 1453-ban V. László király, majd 1459-ben Mátyás király is megerősítette. Szindi Imre ráadásul 1448-ban a török elleni hadjárat céljaira 1500 aranyforintot köszönött Hunyadi János kormányzónak. Az adata Draskóczy István hívta fel a figyelmemet, melyet ezúton is köszönök neki.

32 1453(?) nov. 9. u.: DL 36407 42–43. p. — regesztája: *KmJkv* 1114. sz.

33 1451. okt. 12.: DL 36403 59. p., n. 4. — regesztája: *KmJkv* 987. sz.; 1452. febr. 16. u.: DL 36403 74. p., n. 3. — regesztája: *KmJkv* 1010. sz.

adómentességet adott minden szolgálat és fizetség alól, amiért Kolozsmonostor Malomszeg utcájában új házat építettek.³⁴

Hauser (*Hawsel*) Mihály kolozsvári polgár kegyességét és igazságérzetét ismerhetjük meg egy 1460-ban kelt adatból. György kolozsvári domonkos perjel és István *frater* kérésére a kolozsvári Szűz Mária domonkos kolostor testvérületének tagjai nevében Mihály többedmagával kijelentette, hogy a kolozsvári Szt. Mihály templom plébánosa, Gergely erőszakkal a plébániatemplomban temettette el a testvérület azon tagjait, akik elődeik szokását követve a domonkos kolostorban, a testvérület temetkezőhelyén kívántak nyugodni. Gergely ezzel megsértette mind a *confraternitas*, mind a szerzetesek kiváltságait. Mihály kijelentését nem sokkal később megismételte, jelezve, hogy az elhunyt eltemetése mennyire fontos kérdés — nemcsak azért, hogy az illető hol nyugszik békében, hanem azért is, hogy a temetést végrehajtó egyház bevételei mennyiben gyarapodnak. Hauser Mihály számunkra nem a testvérület és a domonkosok iránt mutatott lojalitása miatt érdekes, hanem azért, mert — az 1457-es jegyzék tanúsága szerint — bencés birtokon művelt szőlőt, és fizette a bortizedet.³⁵

Winzel Péter özvegye (*relicta Petri Vinczel*) sajnos teljesen homályban marad, de talán az alábbi három adat a férjéről ad tájékoztatást. 1440-ben Winzel Péter, valamint apósa: *Cristel*, *Peyer* Mihály és János klerikus (mindannyian kolozsvári polgárok) kijelentették, hogy — a forrás szerint testvérük — *Peyer* György a Hidutcában levő lakóházát betegágyán végrendeletileg osztatlanul rájuk hagyta. Három évvel később pedig egy közelebb meg nem határozható ügyben bukkan fel. Ekkor Szentmihályfalvi Péter bevallást tett az Egyed szabóval és Péterrel egy ezüst serleg miatt támadt ügyben. A következő évben Péter ügyvédül vallotta János prédikátort, *Feyr* István kolozsvári polgárt, Ábrahám és Miklós papokat, de hogy erre miért volt szüksége, sajnos rejtve marad előttünk.³⁶

1461-ben feltehetően azt a Szilágyi (*Zylagy*) Gergelyt vallotta ügyvédül Losonci Dezső fia néhai István fia idősebb László és Dezső vajda fia László és

34 1451. máj. 6. k.: DL 36403 42. p., n. 3. — regesztája: *KmJkv* 955. sz. Bár a forrás a dézs-mák közül csak a gabonatized fizetését írta elő (*decimis frugum et aliarum segetum ac taxis exercituaibus*), mégis elképzelhető, hogy az apát idővel a bortizedet is kérni kezdte.

35 1460. júl. 26.: DL 36392 98. p., n. 3. — regesztái: *Ub* VI. 84. p. és *KmJkv* 1465. sz.; 1460. aug. 7.: *KmJkv* 1470. sz.

36 1440. szept. 6.: DL 36390 48. p., n. 1. — regesztája: *KmJkv* 267. sz.; 1443. nov. 19.: DL 36406 10. p., n. 3. — regesztája: *KmJkv* 480. sz.; 1444. jún. 27.: *KmJkv* 500. sz.

Zsigmond, akit a négy évvel korábban kelt szőlőjegyzék egy hold szőlő kapcsán tüntetett fel.³⁷

1467-ben pedig a Kolozsmonostoron lakó Barta Györgyöt említették, aki feltehetően azonos azzal a szőlősgazdával (*Georgius Bartha*), aki 1457-ben mindössze fél hold szőlőt birtokolt.³⁸

Az utolsó adat — a nagy időtávolság miatt — meglehetősen bizonytalan, de azért érdemes megemlíteni, hogy 1440-ben *Rewker* Tamás kolozsvári polgár hitvese, Margit ügyvédül vallotta *Serthew* Péter deákot, *Feyer* István és *Belhen* Lénárt kolozsvári polgárokat. Az 1457-es jegyzékben szintén feltűnik egy azonos nevű gazda (*Leonardus Bewlhen*), de nem állítható teljes bizonyossággal, hogy a két adat ugyanazt a személyt takarja.³⁹

Szintén ügyvédvallás kapcsán tűnik fel a következő gazda, 1453-ban ugyanis Farkas János kolozsvári polgár ügyvédül vallotta István kolozsvári polgárt, Dávid főesperes káplánját és Márton *borbandi* plébánost.⁴⁰ Feltehetően vele azonosíthatjuk az 1457-es jegyzékben szereplő *Farkas* Jánost, aki két és fél hold szőlő birtokosaként került az összeíró látókörébe. És talán nem tévedek nagyot, ha a második és harmadik nyilvántartásban szereplő *Farkas* Tamás és János között rokoni kapcsolatot tételezek fel.

1460-ból fennmaradt egy olyan oklevelünk, amelyben igen sok ismerőssel találkozhatunk. Ekkor ugyanis Bertalan kolozsmonostori *gubernator* — a szőlőművelés fokozásának érdekében — a szőlőbirtokos kolozsváriakat és kolozsmonostori jobbágyokat mentesítette az apátság földjeire telepített szőlők után hosszabb idő óta, *terragium* címen (*pro terragio montis vinearum*) holdanként követelt egy talentum viasz, a három holdanként egy aranyforint fizetése, valamint a borkilenced beszolgáltatása alól. A jövőben tehát — minden más korábbi rendelkezést érvénytelenítve — az apátság földjén levő szőlője után a konvent

---

37 1461. okt. 2.: DL 36392 135. p., n. 4. — kiadása: Oklevéltár a Tomaj nemzetségbeli losonczi Bánffy család történetéhez I. Szerk.: Varjú Elemér. II. Szerk.: Iványi Béla. Bp., 1908–1928. II. 48. p. — regesztája: *KmJkv* 1624. sz.

38 1467. márc.: *KmJkv* 1742. sz.

39 1440. febr. 9.: DL 36390 33. p., n. 1. — regesztája: *KmJkv* 193. sz. 1451-ben egyébként Antal apát 14 aranyforintért a kolozsmonostori Kómálon két hold szőlőt adott el *Bewlhen* Márton kolozsvári polgárnak, aki talán Lénárd testvére volt. 1451. okt. 12.: DL 36403 59. p., n. 4. — regesztája: *KmJkv* 987. sz.

40 1453.: *KmJkv* 1099. sz.

felé mindenki csak a tizedfizetéssel tartozik.⁴¹ A *gubernator* ezt az engedményt — a józan belátásán kívül — több kolozsvári polgár és kolozsmonostori lakos, így *Balog Péter* (mindhárom jegyzékben szerepelt), *Sleffer (Sleser?) Menyhért* (1457-ben egy *Sleser* Menyhért nevű gazda tűnt fel), *Bwlchyn Lénárt* (az 1457-es jegyzékben szerepelt), *Kismester (Kysmester) Lukács* (az 1457-es jegyzékben szerepelt), *Engel Erasmos* (az 1457-es jegyzékben található egy *Erasmus Angeli* nevű gazda), és a már sokat emlegetett *Czompol Miklós* kolozsvári polgárok kérésére tette. Rajtuk kívül — többek között — *Jo Ferenc* (az 1453-as jegyzékben szerepelt), *Nagy János* (az 1457-es jegyzékben szerepelt egy *Johannes Magnus* nevű gazda) és *Gebarth János* (az 1453-es jegyzékben szerepelt egy *Gebarth Tamás* nevű gazda, feltehetően János testvére) kolozsmonostori lakosok fejezték ki kérésüket Antal apát felé.⁴² *Balog Péter*, *Engel Erasmos* és *Bwlchyn Lénárt* — amennyiben azonosításom helytálló — meglehetősen érdekeltek voltak a terhek mérséklésében, hiszen jelentős szőlőterületekkel rendelkeztek. Az 1469-es tizedjegyzékben sajnos már egy olyan gazdát se találtam, aki valamilyen más ügy kapcsán szerepelne a forrásokban.

Ezek az említések egyébként sajnos arra nemigen adnak támpontot, hogy megtudjuk, a szőlősgazdáknak mi volt a „civil” foglalkozásuk, milyen iparos tevékenységet folytattak, esetleg kereskedők voltak-e, és arra se nagyon alkalmasak, hogy segítségükkel felmérjük ezeknek a gazdáknak a vagyoni helyzetét. Ugyanakkor, azt láthatjuk, hogy a kolozsvári és kolozsmonostori polgárok és egyébként, a középkori ember életében fontos tényező volt a szőlő, és a bor. Van adatunk arra, hogy birtokvásárlásnál részben bort adtak ellenértékként, hatalmaskodás után borral kárpótolták a sértett félt, de a végrendeleti hagyatékoknak is fontos része volt a bor. Hogy a polgár vagyonának is fontos tétele volt a szőlő és a bor mutatja egy 1530-ban kelt becsú. Ekkor ugyanis Gyöngyfüző (*Ghyenghfewzew*) Mihály kolozsvári esküdt társaival felbecsülte *Bornemissa János* hitvesének, *Margitnak* az előző férjétől, néhai *Vajda Márton*tól hátrahagyott javait. A számos használati tárgyon, állatokon, ingó- és ingatlanvagyonon kívül a *Margitnál* levő hetven hordó (*vasa*) bort ötszáz forintra, és tíz hold szőlőjét kétszáz forintra becsülték.⁴³ Mivel a boltban levő posztókat is felmérték, és jelentős

41 1460. júl. 8.: DL 36392 92–93. p., n. 1. — kiadása: *Kolozsvár Oklt.* 74. sz. — regesztái: *Ub* VI. 3222. sz. és *KmJkv* 1455. sz.

42 A kolozsmonostori gazdák között még említették *Zekel András*, *Nebleng Johann* és *Solar Lorenz* gazdákat, ők azonban egyik jegyzékben se szerepelnek.

43 1530. jún. 1.: DL 36404 40–41. fol., n. 2. — regesztája: *KmJkv.* 4301. sz. Csak összehasonlításul: az ott levő gabonát — melynek mennyiségét nem adják meg — kétszáz forintra becsülték.

összegű kintlévősége volt férje után Margitnak, feltehető, hogy az elhunyt Vajda Mihály kereskedő volt. Arra sajnos nem találtam adatot, hogy a szőlőbirtokosok kereskedtek-e boraikkal, vagy csak saját fogyasztásra maradt,⁴⁴ mindenesetre, ha került is bizonyos mennyiség eladásra, az inkább a helyi piacon kelt el — már csak a bor minősége miatt is.⁴⁵

A személyek után érdemes a szőlőket jobban szemügyre venni. Az átlagos szőlőterület fél és két hold között mozgott, a legkisebb szőlő negyed és a legnagyobb tíz hold volt.⁴⁶ Különös, hogy a szőlők nagysága és a tized mennyisége egyáltalán nincs hatással egymásra (v.ö. a legtöbb tizedet fizetőket bemutató táblázatot, bár ott csak a tíz akó és afeletti mennyiséget gyűjtöttem ki), nem figyelhető meg ugyanis az, hogy a nagyobb szőlőbirtokosok több tizedet fizetnének, sőt, megkockáztatom, hogy semmiféle törvényszerűség nem figyelhető meg.⁴⁷ Sajnos a rekorder *Engel Erasmus* tizedmennyiségét nem ismerjük, de a legtöbbet beszállító Szepesi (*Zepesy*) Ferenc a két és fél hold szőlőjéből tudta kipréselni a 37 akó bort — és ez csak a tized volt. A bor minősége már más kérdés...

---

44 A budai tizedjegyzékek alapján Kubinyi András is arra a megállapításra jutott, hogy a birtokosok jobbára csak a saját fogyasztásukat tudták fedezni, vagy egy kevéssel a piacon megjelenni. Mindössze a birtokosoknak 7,5%-a élhetett ténylegesen a szőlőjéből. *Kubinyi*, Budapest története i. m. 128. p.

45 Bár nem kolozsvári az adat, de a „piacot” jól illusztrálja: egy 1555. máj. 6-án kelt panasz szerint Régen mezőváros polgármesterét és Kupagyártó Bálintot Kendy Ferenc erdélyi vajda Görgény várába vitette borukkal, és más jobbágyok boraival együtt, amelyért azonban nem fizette meg a törvényes árat. *Km.Jkv* 5368. sz. Kendy természetesen tagadta a vádakát. Mindenesetre, elgondolkodtató, hogy miért nem csak egyszerűen a bort vitte el a vajda, miért kellett a polgármestert és Bálintot is magával vinnie, hiszen az lett volna a logikus — ha már hatalmaskodik —, hogy csak a bort viszi el, így nem kellett volna két ember utaztatásával is vesződnie. Feltehető, hogy a polgármester és Bálint Görgénybe ment, hogy eladják a bort, de annak árában nem tudtak megegyezni a felek. Ezért utólag — hogy panaszuknak nyomatékot adjanak — került be a történetbe erőszakos elutaztatásuk...

46 Szücs (*Zewch*) Miklós és Csetneki (*Chythneký*) György egyaránt $\frac{1}{4}$ – $\frac{1}{4}$ hold szőlőt birtokoltak, a legtöbbet pedig *Engel Erasmus*.

47 Elképzelhető, szőlőterületek eltérő kora okozhatja azt, hogy a termőterület nagysága és a hozam nem áll arányban egymással. Egy fiatal, új ültetés lényegesen kevesebbet terem, mint a korábbi telepítések, és több év kell ahhoz, hogy termőre forduljon. A bor mennyisége nem feltétlenül a szőlőterület nagyságától függött, inkább a tőkék számától, tehát, hogy milyen sűrűn ültették, illetve nevelték a szőlőt, valamint attól, hogy mekkora volt a termés az egyes tőkéken. A klíma esetleges befolyásoló tényezőjét a szőlőterület viszonylag kis kiterjedése miatt nem tartom valószínűnek. Nem gondolom, hogy egy hegyen olyan jelentős időjárás-eltérések lennének.

Két jegyzékből tudjuk megállapítani az apátság pincéibe tizedként befolyó bor mennyiségét. 1453-ban a 83,5 hold szőlőből 379,3 akó (azaz körülbelül 20376 liter) bor, 1469-ben pedig legkevesebb 48 hold szőlőből 467 akó (azaz körülbelül 25087 liter) borhoz jutott a konvent. Biztos, hogy az apátságnak több helyről is származott borbevétele, hiszen a szerzeteseknek másutt is voltak szőlők, de ez a két töredék adat meglehetősen beszédes. Bár nem tudjuk a konvent létszámát, így azt sem, hogy mekkora lehetett a borfogyasztásuk (a Regulában előírt napi egy *hemina* is meglehetősen homályos mértékegység), de napi fél liter azért valószínűleg elfogyott. Ha a két adatból „átlagot” számolunk, és mondjuk 22000 liter bort egy évre elosztunk, akkor körülbelül napi 60 liter jön ki. Naponta ennyit még tíz szerzetes se tudott volna meginni (különben zavar támadt volna a szertartások végzésében, és botrány a konvent körül), így szinte biztos, hogy a kolozsmonostori apátság a tizedből befolyó bor nagy részét értékesítette. Bár nincs adatunk arra, hogy a konvent nagy tételben kereskedett volna a borral, kocsmáltatási joguk viszont biztosan volt a szerzeteseknek, így a nedűt maguk — „apránként” — értékesítették. Egyébként az is különös, hogy tudjuk, Lépes György erdélyi püspök a tizedet (bortizedet is) pénzben szedte be (melyet egy ideig nem szedett be, majd amikor éppen jó pénz került a forgalomba, akkor visszamenőlegesen is követelte, ami miatt aztán 1437-ben felkelés robbant ki Erdélyben), ugyanakkor a kolozsmonostori apátság természetben követelte. Úgy tűnik, a bencéseknek volt olyan „vevőköre”, akikre bizton lehetett számítani.

A források egyenetlensége és töredékessége — amely számtalanszor kerékkötője az apátság történetének feldolgozására irányuló kutatásoknak — még számos tisztázatlan kérdést hagy nyitva, mégis ez a három tizedjegyzék, sok bizonytalan pontja ellenére, egy kissé közelebb visz a kolozsmonostori apátság szőlőgazdálkodásának jobb megismeréséhez, és adalékokkal szolgál a kolozsvári és kolozsmonostori emberek szőlőbirtoklási szokásaihoz.

A forrásközlés módja

A forrás közlése előtt érdemes néhány mondatot az átírás módszeréről ejteni. Mivel mindhárom jegyzék azonos felépítéssel került be a registrum könyvbe, ezért én is megtartottam ezt az egységet, és ahogy az eredetiben is, úgy itt is táblázatos formában adom közre a forrásokat. A sorokat mondatként értelmeztem — hiszen van alanyuk és állítmányuk —, ezért egy kivételtől eltekintve minden sor végére pontot tettem.

A jegyzékeket betűhíven írtam át, tehát például amikor arab számot használt a nótárius, vagy kiírta betűvel a szőlőterület nagyságát, azokban az esetekben megtartottam döntését. Csupán a töredékek esetében ($\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$) voltam kénytelen „modern karaktereket” alkalmazni.

A jegyzékek átírása alapvetően a személynevek esetében okoztak dilemmát. Ugyanis eldönthetetlen kérdés, vajon a személyek „vezetékneveit” vajon családnévként, vagy foglalkozásuk megjelöléseként tüntették-e fel a jegyzékek készítői, és ebben az esetben én is megkülönböztessen-e a nagybetűs, és kisbetűs átírással. Elvi megfontolásból úgy döntöttem, hogy a személyek „vezetéknevét” nagybetűvel írom át, ugyanakkor azoknál a gazdáknál, akik foglalkozásnevét az eredeti forrásban is latinul adták meg, meghagytam kisbetűsnek (így például *Lucas sartor*, *Johannes carnifex*, *Johannes villicus* és *Jacobus literatus*). Véleményem szerint ugyanis ezek nem családnévként öröklődtek tovább (mint ahogy a neveket jelölő foglalkozások se szálltak át apáról fiúra), hanem csak az adott személyhez tapadtak.

I.

[1453.]⁴⁸ — *Kimutatás a kolozsmonostori Kőmál hegyen lévő szőlők után holdanként fizetett bor mennyiségéről.*

Magyar Országos Levéltár, Diplomatikai Levéltár, Q szekció. Erdélyi országos kormányhatósági levéltárakból KKOL, Protocolla Q333. Régi jelzete: Q 333/D Minus 119 3 (DL 36407 p. 58 n. 1.). Regesztája: KmJkv 1119. sz.

Item Lucas sartor de	[...] iuger[...]	urnas [...]	[solvit].
Item Thomas [Meray] de	[I] iugero	urnas [...]	[solvit].

---

48 Más — de korabeli — kéz írása a jegyzéket 1473-ra keltezte.

Item Nicolaus Thakach de	I iugero	urnas III	solvit.
Item Georgius Lewew de	I iugero	urnas VII ½	solvit.
Item Johannes Loh de	II iugeriis	urnas IIII	solvit.
Item Johannes Keresthel de	II iugeriis	urnas X	solvit.
Item Mathias Evrdekelew de	I ½ iugeriis	urnas XV (?)	solvit.
Item Stephanus Kompesth de	I iugero	urnas II (?)	solvit.
Item Johannes villicus de	I iugero	urnas VIII	solvit.
Item Lucas Merges de	I iugero	urnas V	solvit.
Item Johannes Irhagyartho de	II iugeriis	urnas III	solvit.
Item Georgius Menzarus de	I iugero	urnas XII	solvit.
Item Valentinus Kerekes de	II iugeriis	urnam VI ½ (sic!)	solvit.
Item Leonardus Desler de	½ iugero	urnas I ½	solvit.
Item Valentinus Zabo de	I iugero	urnas IIII ½	solvit.
Item Johannes Stol de	IIII iugeriis	urnas XXIII	solvit.
Item Simonis Kwnch de	I ½ iugeriis	urnas VI	solvit.
Item Johannes Polgar de	II iugeriis	urnas XI	solvit.
Item Georgius Kowach de	V iugeriis	urnas VII	solvit.
Item Johannes carnifex de	I iugero	urnas VI	solvit.
Item Thomas Gebarth de	½ iugero	urnas ½ (sic!)	solvit.
Item Johannes Nemeth de	½	urnam I unius octali	solvit.
Item Michael Thyues de	V quartalibus	urnas V	solvit.
Item Nicholaus Lewr de	I iugero	urnas VI	solvit.
Item Stephanus Swf de	I iugero	urnas II	solvit.
Item Valentinus Magyar de	½ iugero	urnas ½ (sic!)	solvit.
Item Valentinus Halaz de	½ iugero	urnas II	solvit.
Item Franciscus Jo de	I iugero	urnas VI	solvit.
Item Petrus Balog de	V iugeriis	urnas XXII	solvit.
Item Michaelis Meray de	½ iugero	urnas I ½	solvit.
Item Johannes Foronthvthlan de	I iugero	III ½	solvit.
Item Jacobus Frank de	I iugero	urnas VI	solvit.
Item Martinus Penzwerew de	I iugero	urnas [VII]	solvit.
Item Michael Gereb de	I iugero	urnas III	solvit.
Item Thomas Yo de	I iugero	urnas III	solvit.
Item relicta Vincentii de	½ iugero	urnas II	solvit.
Item Georgius Gerthler de	I iugero	urnas V ½	solvit.
Item Valentinus Zekeres de	II iugeriis	urnas V ½	solvit.
Item Petrus Bachy de	I ½ iugeriis	urnas IIII ½	solvit.
Item Johannes Kadar de	IX quartalibus	urnas VIII ½	solvit.

Item Augustinus Kovach de	II iugeris	urnas VII	solvit.
Item Thomas Warga de	I iugero	urnas VI	solvit.
Item Michael Fazakas de	½ iugero	urnas II	solvit.
Item Stephanus Fythew de	II iugeris	urnas VII	solvit.
Item relicta Michaelis Pazman de	II iugeris	urnas VII	solvit.
Item Michael Smythyn ⁴⁹ de	I iugero	urnas X	solvit.
Item Thomas Sleser de	II iugeris	urnas VII	solvit.
Item Johannes Bachy de	½ [III] quartalibus	urnas V	solvit.
Item Benedictus Gebarth de	½ iugero	urnas VII	solvit.
Item Valentinus Mayor de	½ iugero	urnam I	solvit.
Item Johannes Redy de	½ iugero	urnas III	solvit.
Item Thomas Santha de	I iugero	urnas V	solvit.
Item Ladislaus Bwzas de	I iugero	urnas V ½	solvit.
Item Petrus arcupar de	II iugeris	urnas XII ½	solvit.
[Item] Nicolaus Wermeser de	½ iugero	urnas II	solvit.
[Item] Johannes Beke de	I iugero	urnas VII	solvit.
[Item] Michael Kol de	III iugeris	urnas XI ½	solvit.
[Item] Johannes Gogan de	I iugero	urnas VII	solvit.
[Item] Andreas Bachy de	½ iugero	urnas VIII	solvit.
[Item] Nicolaus Magnus de	I iugero	urnas XI	solvit.
[Item] Johannes Olaz de	II ½ iugeris	urnas IX	solvit.
[Item Petrus] Meray, Byro, Seres vero de	III quartalibus	I	solvit.
[Item Petrus] Rewdy de	½ iugero	urnas V	solvit.

---

49 kovács (Schmied)

II.

1457. — *Kimutatás arról, hogy az alábbi kolozsvári, kolozsmonostori lakosok hány hold (szőlő?) után fizetnek (tizedet?) a monostori Kőmál hegyről.*

Magyar Országos Levéltár, Diplomatikai Levéltár, Q szekció. Erdélyi országos kormányhatósági levéltárakból KKOL, Protocolla Q333. Régi jelzete: Q 333/Michael 1 1 (DL 36405 p. 8-11.). Regesztája: *KmJkv* 1277. sz.

Anno Domini millesimo MCCCL (sic!) septimo

Prim[o] magister

Petrus Chyzar ⁵⁰ de	V iugeris et I quartali	solvit.
Item Lucas Kysmesther de	III iugeris	solvit.
Item Petrus Thoth de	II iugeris	solvit.
Item Rakos Johannes de	II iugeris	solvit.
Item Cristianus Zabo de	III iugeris	solvit.
Item Petrus similiter Zabo de	III quartalibus	solvit.
Item Johannes sutor de	I iugero	solvit.
Item Stephanus Koncz de	I iugero	solvit.
Item Paulus Panczel de	II iugeris	solvit.
Item Michael Helebranth de	I iugerum	solvit.
Item Valentinus Deak de	I iugero	solvit.
Item Nicolaus Zekeres de	I iugero	solvit.
Item Petrus Weg de	I ½ iugeris	solvit.
Item relicta Johannis Nywl de	I iugero	solvit.
Item Valentinus Kerekes de	II iugeris	solvit.
Item relicta Thome Magni de	I iugero	solvit.
Item Brictius Gemery de	tribus quartalibus	solvit.
Item Benedictus Magnus de	I iugero	solvit.
Item Johannes Olayas de	I iugero	solvit.
Item relicta Michaelis Newr de	I iugero	solvit.
Item Thomas Myznar de	tribus quartalibus	solvit.
Item Mathias Zaazwarassy de	tribus quartalibus	solvit.
Item relicta Johannis Sleser de	II ½ iugeris	solvit.

---

50 kardcsiszár (fegyverkovács)

Item Laurentius Magnus de	I ½ iugeris	solvit.
Item Johannes Rewdy de	I ½ iugeris	solvit.
Item Thomas Farkas de	tribus iugeris	solvit.
Item relicta Michaelis Meray de	I iugero	solvit.
Item Barthos Kynaz de	I iugero	solvit.
Item Petrus Herman de	I iugero	solvit.
Item Nicolaus Vermeser de	tribus quartalibus	solvit.
Item Vincentius Keztywgyartho de	I iugero	solvit.
Item relicta Philippi Zenth de	9 quartalibus	solvit.
Item Emericus Zyndy de	septem iugeris	solvit.
Item Demetrius Fazakas de	7 quartalibus ⁵¹	solvit.
Item Petrus Bachy de	I ½ iugeris	solvit.
Item Melchior Sleser de	I ½ iugeris	solvit.
Item relicta Petri Ludwig de	I iugero	solvit.
Item Jacobus literatus de	III iugeris	solvit.
Item Ladislaus Thakach de	V quartalibus	solvit.
Item Andreas Thakach de	½ iugero et I octalibus	solvit.
Item Johannes presbiter Selser de	I ½ iugeris	solvit.
Item Georgius Zakalus de	I iugero	solvit.
Item Barthus Fridel de	I iugero	solvit.
Item Dominicus Kewer de	½ iugero	solvit.
Item Cristannus Thakach de	III quartalibus	solvit.
Item Anthonius Hamar de	III iugeris	solvit.
Item Michael Weres de	I iugero	solvit.
Item Petrus Buday de	½ iugero	solvit.
Item Valentinus Zabo de	½ iugero	solvit.
Item Benedictus Z[o]mpol de	IIII ½ iugeris	solvit.
Item magister Johannes Balistator ⁵² de	I iugero	solvit.
Item Johannes Farkas de	II ½ iugeris	solvit.
Item Demetrius Halaz de	I iugero	solvit.
Item Petrus Zabo de	½ iugero	solvit.
Item Michael Kolb de	III iugera	solvit.
Item Barthus Feyerdy de	½ iugero	solvit.

---

51 áthúzva: iugeris

52 pattantyús (ágyúöntő)

Item Georgius faber de	quinque quartalibus	solvit.
Item Paulus Berthalan de	I ½ iugeris	solvit.
Item Georgius Menzarus de	V [quartalibus]	solvit.
Item Michael Hawsel de	II iugeris	solvit.
Item relictæ Petri Korlath de	V quartalibus	solvit.
Item Paulus Zabo et Johannes Kerthweles solverunt de	V quartalibus.	
Item Michael Belkosar de	I iugero	solvit.
Item Johannes Magyary de	I iugero	solvit.
Item relictæ [...sii] de	I iugero	solvit.
Item relictæ Stephani Borfythew de	I iugero	solvit.
Item Paulus de	I iugero	solvit.
Item Johannes Bochar ⁵³ de	I iugero	solvit.
Item Gallus Thegez de	½ iugero	solvit.
Item Andreas sutor de	tribus quartalibus	solvit.
Item Michael Theles de	quinque quartalibus	solvit.
Item Georgius Zewlews de	I iugero	solvit.
Item Valentinus Zekeres de	II iugeris	solvit.
Item Gregorius Layos de	I ½ iugeris	solvit.
Item Benedictus Wadalma de	[tribus quartalibus]	solvit.
Item Johannes Esthal de	II iugeris	solvit.
Item Anthonius molendinator de	½ iugero	solvit.
Item Laurentius Irhagyartho de	I ½ iugeris	solvit.
Item Johannes Gersy de	I iugero	solvit.
Item Bartholomeus molendinator de	½	solvit.
Item Johannes Brassay de	quinque quartalibus	solvit.
Item relictæ Laurentii arcuparis de	I iugero	solvit.
Item Petrus textor de	tribus quartalibus	solvit.
Item Martinus Zabo de	I iugero	solvit.
Item Stephanus Zalonnas de	II iugeris	solvit.
Item relictæ Petri Vinczel de	VI iugeris	solvit.
Item Blasius Warga de	I quartali	solvit.
Item Anthonius Halaz de	I iugero	solvit.
Item Johannes Parvus de	I iugero	solvit.

Item Martinus carnifex de	I iugero	solvit.
Item Andreas Gwthkenth de	½ iugero	solvit.
Item Johannes Thakach de	II iugeriis	solvit.
Item Valentinus Halaz de	[tribus quartalibus]	solvit.
Item Anthonius Detreh de	[tribus iugeriis]	solvit.
Item Laurentius arcupar de	II iugeriis	solvit.
Item Gregorius Kwthy cum suo patre de	III iugeriis	solvit.
Item Johannes Kadar de	III iugeriis	solvit.
Item Stephanus Warga de	½ iugero	solvit.
Item Andreas Gerthler de	II iugeriis	solvit.
Item Johannes Magnus de	II iugeriis	solvit.
Item Martinus carnifex de	I iugero	solvit.
Item relicta Detrici Merthen de	II iugeriis	solvit.
Item Valentinus de	I ½ iugeriis	solvit.
Item Johannes Zaaz de	½ iugero	solvit.
Item Johannes Bachy de	tribus quartalibus	solvit.
Item Clemens Zekeres de	½ iugero	solvit.
Item Nicolaus Sprenges de	II iugeriis	solvit.
Item Erasmus Angeli de	X iugeriis	solvit.
Item Cristoforus faber de	I iugerum	solvit.
Item Gregorius Zylagy de	I iugerum	solvit.
Item Johannes Kadar de	9 quartalibus	solvit.
Item relicta Andre Zabo de	tribus iugeriis	solvit.
Item Laurentius Kadar de	II iugeriis	solvit.
Item Leonardus Bewlhén de	VII iugeriis	solvit.
Item Michael Geech de	II iugeriis	solvit.
Item Michael Farkas de	I iugero	solvit.
Item Nicolaus Kerekes de	III quartalibus	solvit.
Item Georgius Bartha de	½ iugero	solvit.
Item Anthonius Lakathgyartha de	tribus quartalibus	solvit.
Item Anthonius Solthes de	½ iugero	solvit.
Item Georgius Chythneky de	I quartali	solvit.
Item Nicolaus Henthel de	½ iugero	solvit.
Item Johannes Magnus de	I iugero	solvit.
Item Mathias Zabo de	II ½ iugeriis	solvit.
Item Paulus Banka	½ iugerum et octavam partem alterius	solvit.
Item Melchior Fenesy de	½ iugero	solvit.

Item Johannes Parvus de	½ iugero		solvit.
Item Gabriel de	II iugeri		solvit.
Item Gregorius Fyntha de	I iugero		solvit.
Item Barthos Zayko de	I iugero		solvit.
Item Thomas Fabian de	½ iugero		solvit.
Item Johannes Polgar de	½ iugero		solvit.
Item Gregorius Asthalgyartha de	tribus quartalibus		solvit.
Item relictá Jacobi Lenew de	½ iugero		solvit.
Item Martinus Makrancy de	½ iugero		solvit.
Item Stephanus Zaaz de	I iugero		solvit.
Item Petrus Balog de	½ iugero		solvit.
Item Michael Bew de	½ iugero		solvit.
Item Johannes Keken de	½ iugero		solvit.
Item Jacobus Longus de	tribus quartalibus		solvit.
Item Johannes Nereberga de	I iugero		solvit.
Item Thomas Magyary de	tribus quartalibus		solvit.
Item Valentinus Zaaz de	½ iugero		solvit.
Item Matthias Haas de	½ iugero		solvit.

III.

1469. — *A kolozsvári Kőmálról a kolozsmonostori apátnak bordézmát fizetők kimutatása, szőlőjük nagyságának és tizedük mennyiségének feltüntetésével.*

Magyar Országos Levéltár, Diplomatikai Levéltár, Q szekció. Erdélyi országos kormányhatósági levéltárakból KKOL, Protocolla Q333. Régi jelzete: Q 333/F 1466 153 1 (DL 36393 p. 148-149.). Regesztája: *KmJkv* 1932. sz.

Registrum super decimis vinorum in anno domini Millesimo quadringentesimo nono domino abbati provenientium

Kewmal

Item Johannes Peech de	tribus quartalibus	urnam I	solvit.
Item Nicolaus Zewch de	uno quartali	urnam I	solvit.
Item Nicolaus Thymar de	I ½ iugeri	urnas VIII	solvit.
Item Thomas Redewl de	V quartalibus	urnas VIII	solvit.

Item Michaelis Warga de	tribus quartalibus	urnas VII	solvit.
Item Johannes Peech de	tribus quartalibus	urnas VIII	solvit.
Item Urbanus de	I iugero	urnas VII	solvit.
Item Michael Marcus de	I iugero	urnas V	solvit.
Item Stephanus Modear de	II ½ iugeris	urnas VII	solvit.
Item Ladislaus Varga de	I iugero	urnas XII	solvit.
Item relicta Cristel de	I iugero	urnas IIII ½	solvit.
Item Thomas Emreh de	I iugero	urnas V	solvit.
Item Johannes Magnus de	II iugeris	urnas XIII	solvit.
Item Anthonius Dethre de	I ½ iugeris	urnas XIII	solvit.
Item Laurentius Varga de	I ½ iugeris	urnas X.	
Item Jacobus Hoom de	½ iugero	urnas IIII ½	solvit.
Item Lucas Varga de		urnas II ½	solvit.
Item Petrus Herman de	I ½ iugeris	urnas XVI	solvit.
Item Nicolaus Magnus de	½ iugero	urnas XVI	solvit.
Item Laurentius Warga		urnas II	solvit.
Item Johannes Parvus de	I iugero	urnas XIII	solvit.
Item Andreas de	I ½ iugeris	urnas XV	solvit.
Item Anthonius Vygh de	I ½ iugeris	urnas XVI ½	solvit.
Item Andreas Thwrsol de	½ iugero	urnas II	solvit.
Item Petrus Balogh de	II iugeris	urnas XVI ½	solvit.
Item Nicolaus Thakach de	I iugero	urnas XVI	solvit.
Item Franciscus Zepesy de	II ½ iugeris	urnas XXXVII	solvit.
Item Johannes Zabo		urnas XXIII	solvit.
Item Stephanus Fodor de	½ iugero	urnas VI	solvit.
Item Martinus Soos		urnas VII	solvit.
Item Georgius Kowach de	I iugero	urnas VI	solvit.
Item Simonis Bodogh de	I iugero	urnas XII	solvit.
Item Demetrios Dwl de	½ iugero	urnas I ½	solvit.
Item Johannes Zabo de	I iugero	urnas XVIII	solvit.
Item Georgius Zabo		urnas XI	solvit.
Item relicta Laurentii Kowch		urnas I ½	solvit.
Item Blasius Zygyartho de	III quartalibus	urnas XIII	solvit.
Item Petrus Thoth de	I iugero et quartali	urnas XII	solvit.
Item Paulus Begler		urnas III	solvit.
Item Albertus de	I ½ iugeris	urnas VIII	solvit.
Item Cozma Polgar		urnas IIII	solvit.
Item Johannes Soldos de	III quartalibus	urnas III ½	solvit.

Item Johannes Bachy de	II iugeris	urnas X	solvit.
Item relicta Johannis Rewdy de	I iugero	urnas III	solvit.
Item Nicolaus Zelew		urnas VI	solvit.
Item Georgius Chyzar de	I iugero	urnas VI	solvit.
Item Johannes Koncz de	I iugero	urnas V	solvit.
Item Thomas Bwzas de	I iugero	urnas III	solvit.
Item Thomas Farkas de	II iugeris	urnas XI	solvit.
Item Johannes Gogan de	I iugero	urnas III ½	solvit.
Item Anthonius Gogan de	I iugero	urnas V ½	solvit.
Item Sigismundus Molnar		urnas XIII	solvit.

.